

TRENGER VI EN BEDRE GEOLOGIFORSTÅELSE?

Av Ole Nashoug,

Hedemarken Geologiforening

En stadig økende knapphet på visse råstoffer har ført til at folk har fått økt interesse for geologi — uten at de selv har tenkt over det. Det er bare synd at denne interessen stort sett bare er konsentrert til de økonomisk verdifulle råstoffer. Med en gang det snakkes om olje, gull, bly og uran lyser folk opp og lytter interessert. Den gang de satt på skolebenken for å lære om gneis og granitt, kalkstein og alunskifer sovnet de hen og syntes geologi var kjedelig (jeg forutsetter da at ingen hadde professor Skjeseth som foreleser.)

En økt kjennskap av den generelle geologi er av grunnleggende og fundamental betydning for forståelse av naturressursenes omfang og egenskaper. Berggrunnens sammensetning (mineraler) har skapt grunnlag for liv på jorden. Forvitningsprosesser har skapt jordsmonn for planteliv — utvaskinger næringssalter til dyr/planteliv i havet. Våre kalkstein/skiferbergarter (fra kambro-silur) er jo egentlig av langt større betydning for oss mennesker enn både gull og olje. Det er jo disse bergarter vi høster vår mat og lever av.

Ved å ta en titt på Norges berggrunnskart vil vi finne et mylder av bergartstyper. Dette skyldes ulike miljøer under bergartenes dannelse. Noen er av sedimentær opprinnelse, dvs. de er dannet som forvitningsprodukter i elver eller vann. Disse kalles sandsteiner. De eruptive bergarter er dannet ved størkning av en flytende masse (lava). Når disse bergarter blir utsatt for høyt trykk og temperaturforhold kan de forvandles til nye sekundærbergarter, som kalles metamorfe. Uansett bergartstype er alle bygd opp av mineraler.

Et kvartærgeologisk kart forteller oss om løsmaterialet (jordsmonnet) som dekker berggrunnen. Det kan være morene (usortert kantet løsmateriale som er dannet under isen) eller glacialfluvialt (dårlig sortert grus og sand som ble avsatt i eller vved isen av breelver). Med fluviale avsetninger menes godt sortert materiale (sand, leire) avsatt i hav, inn-

sjøer eller bakevjer i elver. For en som kan tolke kvartærgeologiske kart kan en også forestille seg grunnvannsforholdene i de ulike områder.

En kan konkludere med at geologi omhandler jordens historie, de bestanddeler den består av samt de ulike krefter som virker på og under jordskorpen.

En geologiforståelse vil med andre ord omfatte læren om følgende stikkord:

- Mineraler
- Fossiler
- Bergarter
- Tektonikk
- Kvartærgeologi
- Grunnvann

Disse stikkord kunne sikkert vært supplert med mange fler, men dit jeg vil hen er at vi skal lære å se de ulike geologifelt i sammenheng med hverandre og ikke isolert. Jeg har på følelsen av at våre (amatør)geologiforeninger domineres av mineral- og krystallsamlere, og at virksomheten konsentreres om dette. En viss mineralogisk forståelse er jo nødvendig for den videre geologi-innføring. Vi må derfor ikke stoppe opp på dette snevre felt, men jobbe oss videre med bergarter, tektonikk, kvartærgeologi, m. a. o. de ulike krefter som har formet våre omgivelser til slik vi ser det i dag. Vi må kunne den generelle geologi for å begynne med en dypere studie av mineraler, krystaller, fossiler osv. Og den dagen vi er nådd så langt og skal spesialisere oss, da tror jeg vår amatør-status står i fare.

Er ikke vårt formål å skolere oss for en bedre forståelse av naturen? En bred geologiinnføring vil gjøre oss i stand til å tolke og forstå hvordan landskapet er blitt til. Det er gleden av å kunne vandre i skog og mark å kunne forstå at har har gått smeltevann, her har vært lavastrømmer og forkastninger som skal være vårt mål. Den dagen vi er kommet så langt i vår viden — kan la hammeren ligge hjemme — får vi den rette og virkelige kjærlighet til naturen og geologien.

Etter disse ord vil nok vår kvinnelige redaktør få mye debatt-stoff.

